

Genowefa Wilkos

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach

ZASADY WPROWADZANIA DO OBROTU WAPNA NAWOZOWEGO*

Wstęp

Wapno nawozowe (środek wapnujący) jest to nieorganiczna substancja zawierająca wapń lub magnez albo obydwie pierwiastki jednocześnie, głównie w formie tlenku, węglanu, wodorotlenku lub krzemianu. Środek wapnujący przeznaczony jest przede wszystkim do utrzymania lub podwyższenia pH gleby (3). Zaleca się stosowanie terminów „wapno nawozowe” lub „środek wapnujący”, chociaż termin „wapno” jest również używany (3).

Omówienie

Wapno nawozowe nie jest objęte przepisami Unii Europejskiej. W Polsce do obrotu można wprowadzać wapno nawozowe wyszczególnione w załączniku do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie określenia typów wapna nawozowego z dnia 19 maja 2004 r. (Dz. U. Nr 130, poz. 1384).

Zgodnie z w/w załącznikiem wyróżnia się dwa rodzaje wapna nawozowego:

- a) wapno nawozowe niezawierające magnezu (tab. 1),
- b) wapno nawozowe zawierające magnez (tab. 2).

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19.10.2004 r. (Dz. U. Nr 236, poz. 2369):

1. Dopuszczalna wartość zanieczyszczeń w wapnie nawozowym niezawierającym magnezu nie może przekraczać:
  - a) kadmu (Cd) – 8 mg na kg tlenku wapnia (CaO),
  - b) ołowiu (Pb) – 200 mg na kg tlenku wapnia (CaO).
2. Dopuszczalna wartość zanieczyszczeń w wapnie nawozowym zawierającym magnez nie może przekraczać:
  - a) kadmu (Cd) – 15 mg na kg sumy tlenku wapnia i tlenku magnezu (CaO + MgO),
  - b) ołowiu (Pb) – 600 mg na kg sumy tlenku wapnia i tlenku magnezu (CaO + MgO).

---

* opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.8 w programie wieloletnim IUNG - PIB

Tabela 1

Wapno nawozowe niezawierające magnezu (1)

Lp.	Typ	Odmiana	Składniki podstawowe i sposób otrzymywania	Minimalna zawartość składników pokarmowych CaO (%)	Inne wymagania
1.	Z przerobu skał wapiennych	01	Tlenek wapnia. Przerób skał wapiennych	80	Odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 25
2.		02	Tlenek wapnia. Przerób skał wapiennych	70	
3.		03	Tlenek wapnia. Przerób skał wapiennych	60	
4.		04	Tlenek wapnia i węglan wapnia lub węglan wapiowy. Przerób skał wapiennych	50	Odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 10; przesiew przez sito o wymiarze boku oczek kwadratowych 0,5 mm, %, co najmniej 50
5.		05	Węglan wapnia. Przerób skał wapiennych	40	
6.	Z produkcji ubocznej	06	Tlenek wapnia, węglan wapnia, krzemiany wapnia, wapno posodowe suche, wapno defekacyjne, wapno pokarbidowe	35	zawartość wody, %, najwyżej 10; zawartość chlorków, %, najwyżej 2,5 ¹⁾
7.		07	Węglan wapnia. Wapno pocelulozowe, wapno posiarkowe, wapno dekarbonizacyjne, wapno defekacyjne, wapno pokarbidowe wilgotne, wapno posodowe podsuszone, wapno pogaszalnicze podsuszone	30	zawartość wody, %, najwyżej 30; zawartość chlorków, %, najwyżej 3,5 ²⁾ lub 3 ³⁾ ; zawartość siarczków, %, najwyżej 1,5 ⁴⁾
8.		08	Węglan wapnia. Wapno defekacyjne wapno posodowe odsączone, wapno pocelulozowe wilgotne, wapno poneutralizacyjne	25	zawartość wody, %, najwyżej 40; zawartość chlorków, %, najwyżej 3 ³⁾ lub 3,5 ²⁾
9.		09	Węglan wapnia. Wapno defekacyjne mokre, wapno posodowe mokre	20	zawartość wody, %, najwyżej 50; zawartość chlorków, %, najwyżej 3 ³⁾

cd. tab. 1

Lp.	Typ	Odmiana	Składniki podstawowe i sposób otrzymywania	Minimalna zawartość składników pokarmowych CaO (%)	Inne wymagania
10.	Pochodzenia naturalnego - kopalina	06a	Węglan wapnia, wapno kredowe suche	35	zawartość wody, %, najwyżej 10
11.		07a	Węglan wapnia, wapno kredowe podsuszane	30	zawartość wody, %, najwyżej 30
12.		08a	Węglan wapnia, kreda odsączona	25	zawartość wody, %, najwyżej 40
13.		09a	Węglan wapnia, wapno kredowe mokre	20	zawartość wody, %, najwyżej 50

¹⁾ tylko dla wapna posodowego suchego

²⁾ tylko dla wapna pocelulozowego

³⁾ tylko dla wapna posodowego podsuszonego, wapna posodowego odsączonego i wapna posodowego mokrego

⁴⁾ tylko dla wapna pocelulozowego i posiarkowego

Źródło: Dz. U. Nr 130, poz. 1384 z 2004 r. (1)

Wapno nawozowe spełniające wymogi załącznika do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 maja 2004 r. (Dz. U. Nr 130, poz. 1384) i Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19.10.2004 r. (Dz. U. Nr 236, poz. 2369) jest dopuszczone do obrotu z mocy ustawy.

Wprowadzenie do obrotu handlowego wapna nawozowego, które nie spełnia kryteriów zawartych w załączniku do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19.05.2004 r. (Dz. U. Nr 130, poz. 1384) wymaga wydania pozwolenia Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie opinii Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach. Pozwolenie jest wydawane na wniosek producenta lub importera wapna nawozowego (5, 6).

Przed złożeniem takiego wniosku producent lub importer powinien dostarczyć do Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach próbkę wapna nawozowego pobraną przez próbkobiorcę wraz z niezbędną dokumentacją. Próbka wapna nawozowego powinna być pobrana przez próbkobiorcę z okręgowej stacji chemiczno-rolniczej lub z jednostki akredytowanej w zakresie pobierania próbek jeżeli wapno nawozowe jest wyprodukowane w Polsce (2). Próbka wapna nawozowego z importu powinna być pobrana przez próbkobiorcę posiadającego uprawnienia w zakresie pobierania próbek.

Dokumentacja próbki powinna zawierać:

1. nazwę wapna nawozowego, symbol Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, a w przypadku wapna nawozowego pochodzącego z importy również kod Nomenklatury Scalonej (CN);
2. dane dotyczące rodzaju i nazwy surowców lub produktów, z których wapno nawozowe zostało wyprodukowane;

Tabela 2

Wapno nawozowe zawierające magnez

Lp.	Typ	Odmiana	Składniki podstawowe i sposób otrzymywania	Minimalna zawartość składników pokarmowych		Inne wymagania
				CaO + MgO (%)	w tym MgO%	
1.	Tlenkowe	01	Tlenek wapnia i tlenek magnezu oraz węglan wapnia i węglan magnezu. Prażenie, mielenie, odsiewanie skał wapniowo-magnezowych	75	25	Odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 25
2.		02	Tlenek wapnia i tlenek magnezu oraz węglan wapnia i węglan magnezu. Prażenie, mielenie, odsiewanie skał wapniowo-magnezowych	60	20	
3.	Węglanowe	03	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu, tlenek wapnia i tlenek magnezu. Mielenie, odsiewanie skał wapniowo-magnezowych lub mieszanie skał wapniowo-magnezowych z prażonymi skałami wapniowo-magnezowymi	50	15	Zawartość wody, %, najwyżej 10; odsiew na sicie o wymiarze boku oczek kwadratowych 2 mm, %, najwyżej 10; przesiew przez sito o wymiarze boku oczek kwadratowych 0,5 mm, %, co najmniej 50
4.		04	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu i tlenek wapnia. Mielenie, odsiewanie, mieszanie skał wapniowo-magnezowych ze skałami wapniowymi lub tlenkiem wapnia	50	8	
5.		05	Węglan wapnia i węglan magnezu. Mielenie, odsiewanie skał wapniowo magnezowych	45	15	
6.		06	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu i tlenek wapnia. Mielenie, odsiewanie, mieszanie skał wapniowo-magnezowych ze skałami wapniowymi lub tlenkiem wapnia	45	8	
7.		07	Węglan wapnia i węglan magnezu lub węglan wapnia, węglan magnezu i tlenek wapnia. Mielenie, odsiewanie, mieszanie skał wapniowo-magnezowych ze skałami wapniowymi lub tlenkiem wapnia	40	8	

Źródło: Dz. U. Nr 130, poz. 1384 z 2004 r. (1)

3. deklarację producenta dotyczącą szczegółowych wymagań jakościowych wapna nawozowego;
4. projekt instrukcji stosowania i przechowywania wapna nawozowego zawierający: nazwę nawozu, informację o: zakresie, dawce, sposobie i terminach stosowania, sposobie przechowywania oraz o koniecznych środkach ostrożności;
5. badania fizyczne, fizykochemiczne i chemiczne wapna nawozowego (2).

Badania fizyczne, fizykochemiczne i chemiczne wapna nawozowego wykonuje Główne Laboratorium Analiz Chemicznych, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach, posiadające akredytację Nr AB 339 wydaną przez Polskie Centrum Akredytacji w Warszawie.

Na podstawie dokumentacji dostarczonej przez producenta i wyników badania fizycznego, fizykochemicznego i chemicznego wapna nawozowego lub wapna nawozowego zawierającego magnez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach wydaje opinie dotyczące:

- a) spełnienia wymagań jakościowych, a także wymagań dotyczących dopuszczalnych wartości zanieczyszczeń w wapnie,
- b) przydatności wapna nawozowego przewidzianego do nawożenia upraw polowych oraz użytków zielonych lub rekultywacji gleb, a także oddziaływania tego wapna na zdrowie ludzi, zwierząt oraz na środowisko (2).

Minister właściwy do spraw rolnictwa w drodze obwieszczenia ogłasza do dnia 30 czerwca każdego roku w Monitorze Polskim wykaz rodzajów wapna nawozowego, które można wprowadzać do obrotu na podstawie pozwoleń (4).

Na każdym opakowaniu lub etykiecie dołączonej do wapna nawozowego wprowadzonego do obrotu, a w przypadku wapna nawozowego luzem w zbiorze dokumentów towarzyszących należy zamieścić informację dotyczącą identyfikacji wapna.

Informacja powinna zawierać:

- typ i odmianę wapna nawozowego zgodnie z załącznikiem (Dz. U. Nr 130, poz. 1384) lub numer pozwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- dane dotyczące zawartości składników w masie wapna nawozowego,
- nazwę handlową w przypadku jej nadania,
- nazwę producenta lub importera wapna nawozowego, adres jego siedziby lub miejsce zamieszkania,
- informację o masie netto lub jego objętości,
- instrukcję stosowania i przechowywania,
- informacje o okresie przydatności do stosowania (4).

Podsumowanie

W Polsce do obrotu można wprowadzać wapno nawozowe wyszczególnione w załączniku do Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 maja 2004 r. (Dz. U. Nr 130, poz. 1384) i spełniające wymagania § 12 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19.10.2004 r. (Dz. U. Nr 236, poz. 2369)

dotyczące zawartości kadmu i ołowiu lub posiadające pozwolenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydane na podstawie opinii IUNG - PIB w Puławach.

Literatura

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 maja 2004 r. (Dz. U. Nr 130, poz. 1384) w sprawie określenia typów wapna nawozowego.
2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 października 2004 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu. (Dz. U. Nr 236, poz. 2369).
3. PN-EN 12944-3:2004 Nawozy i środki wapnujące. Terminologia. Część 3: Terminy dotyczące środków wapnujących, s. 4-5.
4. Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000 r. (Dz. U. Nr 89, poz. 991 z póź. zm.).
5. Ustawa o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 91, poz. 876).
6. Ustawa o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu z dnia 21 stycznia 2005 r. (Dz. U. Nr 249, poz. 2103).

Adres do korespondencji:

mgr Genowefa Wilkos
IUNG - PIB
ul. Czartoryskich 8
24-100 Puławy
tel. (0-81) 886-34-21, wew. 504
tel./fax 081 887 92 32
e-mail: glach@iung.pulawy.pl